

ВИЗНАЧЕННЯ КОМАНДНИХ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ (ПЕРЕДАЧ) КОМАНДИ ФК „КАРПАТИ” (ЛЬВІВ) У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЧЕМПІОНАТІ УКРАЇНИ

Олександр СОЛОМОНКО, Ігор КАРПА

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті висвітлено результати педагогічного спостереження за змагальною діяльністю футболістів високої кваліфікації футбольного клубу „Карпати” (Львів), який виступає у Прем’єр-лізі Національного чемпіонату України. Встановлено кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій (передач) команди ФК „Карпати” (Львів) у вісьмох виїзних матчах, які команда провела в першій частині чемпіонату України сезону 2009 – 2010 рр. Визначено показники коефіцієнтів ефективності та браку виконаних передач. Проведено порівняльний аналіз техніко-тактичних дій (передач) гравців різного ігрового амплуа (захисників, півзахисників, нападників) з урахуванням довжини та напрямку виконаної передачі.

Ключові слова: техніко-тактичні дії (ТТД), передачі, ігрові амплуа, коефіцієнт ефективності, коефіцієнт браку, змагальна діяльність, національний чемпіонат України, Прем’єр-ліга.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку спорту, футбол є одним із найпопулярніших видів у світі. Змагальна діяльність у футболі є важливим об’єктом наукового дослідження тому, що спостереження за змагальною діяльністю дозволяє визначити рівень підготовленості футболістів як своєї команди, так і команди суперника. Ефективне управління навчально-тренувальним процесом і досягнення високого спортивного результату неможливе без аналізу структури змагальної діяльності як команди в цілому, так і окремо гравців різного ігрового амплуа [6, 7].

Останнім часом підвищився інтерес до змагальної діяльності у спорті, зокрема у футболі. Це пов’язано з тим, що її показники є одними з основних компонентів, що визначають всю систему організації, методик у підготовленості спортсменів під час навчально-тренувального процесу [3].

Результати останніх досліджень і публікацій. Одним із важливих та невід’ємних показників змагальної діяльності, що характеризують кількісну та якісну сторону техніко-тактичної підготовки є передачі м’яча. Вони належать до тих техніко-тактичних дій, що визначають, який рівень володіння м’ячем має команда. Аналіз спеціальної літератури свідчить, що провідні фахівці з теорії і методики футболу неодноразово звертали особливу увагу на передачі у футболі та наголошували на їх вплив на визначення результату в змагальній діяльності футбольних команд різного рівня кваліфікації [1, 2, 4, 5].

У зв’язку зі швидким темпом розвитку футболу та високими показниками змагальної діяльності, які демонструють провідні команди світу, визначення кількісних та якісних показників техніко-тактичних дій команд високої кваліфікації потребує постійного вивчення та удосконалення.

Мета нашого дослідження – встановити кількісні та якісні техніко-тактичні дії (передачі) команди ФК „Карпати” (Львів) у Національному чемпіонаті України.

Для досягнення мети були поставлені такі основні **завдання**:

1. Встановити кількісні показники техніко-тактичних дій (передач) команди ФК „Карпати” у 8-и виїзних матчах національного чемпіонату України.
2. Визначити коефіцієнт ефективності виконаних передач команди ФК „Карпати” у 8-и виїзних матчах Національного чемпіонату України.
3. Визначити коефіцієнт браку виконаних передач командою ФК „Карпати” у 8-и виїзних матчах Національного чемпіонату України.

Для вирішення завдань роботи були використані такі **методи дослідження**:

1. Аналіз і узагальнення науково-методичної та спеціальної літератури.
2. Педагогічне спостереження.
3. Методи математичної статистики.

Дослідження проводилося на навчально-тренувальній базі футбольного клубу ФК „Карпати” (Львів), який виступає у Прим’єр-лізі чемпіонату України. Було досліджено 8 матчів, які команда провела на виїзді першої частини національного чемпіонату України сезону 2009 – 2010 рр. При дослідженні ігрової діяльності футболістів високої кваліфікації футбольне поле ділилося на чотири зони: перша зона (А) – зона захисту (зона середнього пресингу, 25 метрів від своїх воріт); друга зона (В) – середня зона (зона середнього пресингу, 30 метрів від штрафного майданчика); третя зона (С) – середня зона (зона високого пресингу, 30 метрів від центральної лінії поля); четверта зона (D) – зона нападу і загострення (25 метрів від воріт суперника). Такий розподіл дозволяє точно визначити ігрові дії футболістів високої кваліфікації у процесі гри в основних зонах футбольного поля, що сприяє визначенню кількісних та якісних показників ТТД гравців різного ігрового амплуа. Коефіцієнт ефективності (Кеф.) визначався як співвідношення кількості позитивно виконаних передач до загальної кількості передач, коефіцієнт браку (Кбр.) визначався як співвідношення негативно виконаних передач до загальної кількості передач.

Фіксація техніко-тактичних дій (ТТД) з м’ячем у процесі гри проводилася за допомогою відеокамер та диктофона. Відеокамери фіксували візуально всі виконані техніко-тактичні дії кожного з гравців, а за допомогою диктофона вони характеризувалися і оцінювалися. Обробка даних дослідження змагальної діяльності здійснювалася шляхом внесення зареєстрованих показників змагальної діяльності в комп’ютер, за допомогою спеціально розробленої програми для аналізу ТТД польових гравців виконувався статистичний аналіз (автори програми О. Сапунков, О. Соломонко).

Результати дослідження. Після аналізу отриманих показників загальної кількості техніко-тактичних дій встановлено, що передачі м’яча становлять 34,7 % від всіх техніко-тактичних дій, які виконала команда ФК „Карпати” (Львів) у 8 матчах на виїзді першої частини Прем’єр-ліги національного чемпіонату сезону 2009 – 2010 рр.

Загалом команда ФК „Карпати” у 8 виїзних іграх Національного чемпіонату України виконала 2158 передач, з них 1311 коротких передач, 405 середніх передач, 316 довгих передач і 124 передачі головою. Серед загальної кількості передач 444 були виконані з втратою м’яча, а 174 передач було виконано ефективно (Табл. 1).

Таблиця 1

**Кількісні показники передач команди ФК „Карпати” (Львів)
у 8-и матчах Прим’єр-ліги національного чемпіонату України**

№	Команди	Сума всіх ТТД	Загальна кількість передач	Передачі			
				Короткі	Середні	Довгі	Передачі головою
1.	Арсенал	810	325	209	66	40	10
2.	Ворскла	706	200	119	29	29	23
3.	Дніпро	753	272	178	41	42	11
4.	Динамо	841	239	146	47	36	10
5.	Металіст	673	200	114	35	40	11
6.	Кривбас	958	345	207	62	50	26
7.	Чорноморець	737	289	158	61	46	24
8.	Шахтар	728	288	182	64	33	9
Всього		6206	2158	1313	405	316	124

Найбільшу кількість передач команди ФК „Карпати” (Львів) у матчах на виїзді зафіксовано у грі з командою ФК „Кривбас” (Кривий Ріг) – 345 передач, а найменша кількість передач – у матчах із командами ФК „Металіст” (Харків) та ФК „Ворскла” (Полтава) по 200 техніко-тактичних дій (передач) відповідно. В середньому у 8-и іграх команда ФК „Карпати” виконала 270 передач за гру залежно від рівня кваліфікації суперника. У футболі розрізняють відповідно до відстані виконаної передачі – короткі, середні та довгі передачі. Кількісні показники коротких передач змінюється від 114 дій ФК „Металіст” (Харків) до 209 передач із командою ФК „Арсенал” (Київ). Кількісні показники виконаних середніх передач змінюються від 29 дій з командою ФК „Ворскла” (Полтава) до 66 з командою ФК „Арсенал” (Київ). Кількісні показники довгих передач змінювалися від 29 дій з командою ФК „Ворскла” (Полтава) до 50 дій з командою ФК „Кривбас” (Кривий Ріг). Кількість передач головою змінювалася від 9 з командою ФК „Шахтар” (Донецьк) до 26 передач з командою ФК „Кривбас”(Кривий Ріг).

Наступним завданням дослідження було визначити показники, що характеризують ефективність виконаних передач команди ФК „Карпати” (Львів) (рис. 1).

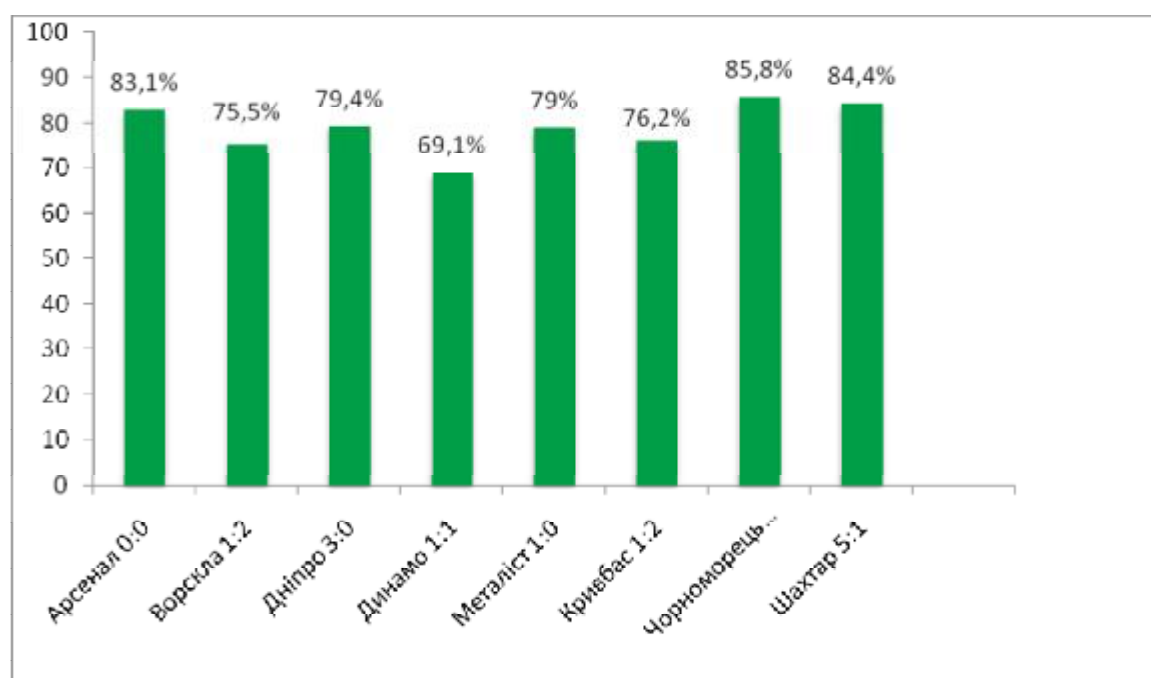

Рис. 1. Показники коефіцієнта ефективності команди ФК „Карпати” (Львів) у 8-и виїзних іграх Прем’єр-ліги Національного чемпіонату України 2009–2010 рр.

Найбільший коефіцієнт ефективності виконаних передач гравців команди ФК „Карпати” (Львів) у 8-и виїзних іграх Прем’єр-ліги України у сезоні 2009 – 2010 років був зафіксований у команді ФК „Кривбас” (Кривий Ріг) – 76,2 %, яка після завершення першої половини сезону була в зоні вильоту команд із Прем’єр-ліги України, а найменший показник ефективності виконання передач становив 69,1 % з командою ФК „Динамо” (Київ) – яка посідала першу сходинку в Національному чемпіонаті України. Середній показник коефіцієнта ефективності за 8-м ігор команди ФК „Карпати” (Львів) становить 79,1 %.

Наступним завданням нашого дослідження було встановити показники коефіцієнта браку (нерезультативних передач) виконаних передач гравцями команди ФК „Карпати” (Львів) у 8-и виїзних матчах Прим’єр-ліги Національного чемпіонату України сезону 2009 – 2010 рр.

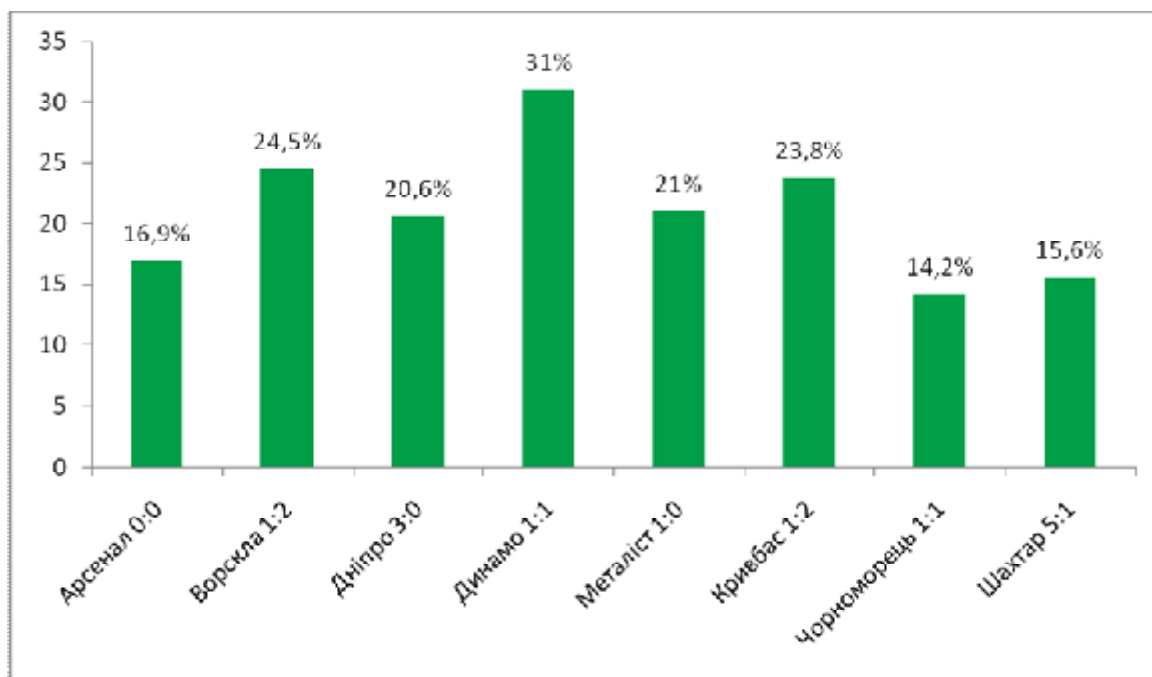

Рис. 2. Показники коефіцієнта браку при виконанні передач команди ФК „Карпати” (Львів) у 8-и виїзних іграх чемпіонату України 2009-2010рр.

Як бачимо, коефіцієнт браку команди ФК „Карпати” (Львів) у 8-и виїзних іграх змінювався від 14,2 % у матчі з командою ФК „Чорноморець” (Одеса) до 31 % у матчі з командою ФК „Динамо” (Київ). Середній показник коефіцієнта браку у 8 іграх команди ФК „Карпати” (Львів) становить 20,9 %.

У дослідженні було визначено кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій (передач) гравців різного ігрового амплуа команди ФК „Карпати” (Львів). Основна система гри команди ФК „Карпати” (Львів) 1:4:3:3, тобто лінія нападу складається з центрального і двох крайніх форвардів, лінія півзахисту складається з двох крайніх півзахисників і центрального півзахисника, лінія захисту складається з двох крайніх захисників та двох центральних захисників. Залежно від ігрового амплуа рівень виконаних передач відрізняється як за довжиною, так і за напрямком передачі.

Показники, що характеризують кількість та якість передач, які виконали гравці різного ігрового амплуа у 8-и виїзних матчах першої частини національного чемпіонату України, подані у таблиці 2.

У результаті дослідження було встановлено, що гравці ліній захисту, півзахисту та нападу найчастіше застосовують короткі передачі вперед. Найбільші показники кількості коротких передач вперед зафіксовані у крайніх півзахисників – 164 дії, ефективність їх виконання – 67,7 %, брак – 32,3 %. Найменші показники кількості коротких передач вперед є у центральних півзахисників – 73 дії, однак ефективність їх виконання набагато вища, ніж у крайніх півзахисників і становить – 84,9 %, брак – 15,1 %. Короткі передачі назад найчастіше застосовують форварди, кількісний показник яких становить 150 дій, ефективність їх виконання – 86 %, брак – 14 %. Найменший показник виконаних коротких передач назад становить 23 дії у центральних захисників, однак ефективність їх виконання – 97 %, брак – 3 %. Короткі передачі поперек найчастіше застосовують крайні півзахисники – 107 дій, ефективність їх виконання становить 94,4 %, брак – 5,6 %. Найменші показники коротких передач поперек є у центральних захисників, які становлять 38 дій виконаних без браку.

В іграх середні передачі вперед найчастіше застосовують крайні захисники, показник кількості яких становить 57 дій, ефективність їх виконання – 65,6 %, брак – 34,4 %. Найменшу кількість середніх передач вперед виконали центральні півзахисники – 23 дії, ефективність їх виконання – 65,2 %, брак становить 34,8 %. Середні передачі назад найчастіше засто-

совували нападники, кількісний показник яких становив 18 дій, ефективність їх виконання – 94,4 %, показник браку становить 5,6 %. Середні передачі поперек футболістів різного ігрового амплуа великою мірою не відрізняються. Найчастіше середні передачі поперек виконують центральні захисники, кількісний показник яких становить 22 дії, виконаних без браку. Найменший показник виконаних середніх передач поперек – у крайніх півзахисників, що становить 17 дій, ефективність їх виконання – 92,8 %, брак – 7,2 %.

Таблиця 2

Кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій (передач) футболістів різного ігрового амплуа команди ФК „Карпати”

Гравці	Передачі									Головою
	Короткі			Середні			Довгі			
	Вперед	Назад	Поперек	Вперед	Назад	Поперек	Вперед	Назад	Поперек	
Центральні захисники	120	23	38	57	10	22	84	5	8	25
Ефективність %	98,2	100	100	81,8	100	100	61,9	100	100	96
Брак%	1,8	0	0	8,2	0	0	39,1	0	0	4
Крайні захисники	149	55	56	66	14	21	81	2	4	20
Ефективність	79,2	98,2	91,1	65,6	91,7	84,2	61,7	100	100	75
Брак	20,8	1,8	8,9	34,4	8,3	15,8	38,3	0	0	25
Центральних півзахисники	73	34	48	23	11	18	35	5	2	4
Ефективність	84,9	97	100	65,2	100	100	54,3	100	100	100
Брак	15,1	3	0	34,8	0	0	45,7	0	0	0
Крайні півзахисники	164	94	107	61	23	17	43	8	8	14
Ефективність	67,7	92,5	94,4	61,4	90,4	92,8	60,4	100	100	82,3
Брак	32,3	7,5	5,6	38,6	9,6	7,2	39,6	0	0	17,7
Нападники	121	150	81	35	10	18	29	2	-	61
Ефективність	62,8	86	79,1	54,3	100	94,4	44,4	100	-	68,2
Брак	37,2	14	20,9	45,7	0	5,6	55,6	0	-	31,8

Проаналізувавши кількісні та якісні показники довгих передач, які виконали футболісти різного ігрового амплуа, встановлено, що показники довгих передач вперед значною мірою відрізняють від довгих передач назад та поперек. Найбільші показники довгих передач вперед є у центральних захисників, що становить 84 дії, ефективність їх виконання – 61,9 %, брак – 38,1 %. Найменший показник довгих передач вперед – у нападників, який становить 29 дій, ефективність їх виконання – 44,4 %, брак – 55,6 %. Показник довгих передач назад та поперек гравців команди ФК „Карпати” (Львів) у 8-и виїзних іграх становить 6 передач, виконаних без браку.

Передачі головою найчастіше виконують форварди, кількісний показник яких – 61 дію, ефективність їх виконання – 68,2 %, брак – 31,8 %. Найменші кількісні показники передач головою у центральних захисників, що становить 4 дії, ефективність їх виконання – 75 %, брак – 25 %.

Висновки

1. Проаналізувавши отримані показники, ми встановили, що передачі займають найбільшу кількість техніко-тактичних дій у структурі змагальної діяльності команди ФК „Карпати” (Львів) і становлять 34,7 % від загальної кількості техніко-тактичних дій команди у 8-и виїзних матчах першої частини Прем’єр-ліги Національного чемпіонату України сезону 2009 – 2010 рр.

2. Результати дослідження показали, що кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій (передач) команди залежать від рівня кваліфікації суперника, з яким вона проводить матч. Однак велика кількість виконаних техніко-тактичних дій не завжди впливає на результативність змагальної діяльності команди.

3. Середній показник техніко-тактичних дій (передач) у 8-и виїзних іграх команди ФК „Карпати” (Львів) становить 270 передач за гру, середній показник коефіцієнта ефективності – 79,1 %, середній показник коефіцієнта браку – 20,9 %.

4. Після аналізу структури змагальної діяльності різного ігрового амплуа, встановлено, що спосіб виконаних передач відрізняється як за довжиною, так і за напрямком. Гравці ліній захисту, півзахисту та нападу найчастіше застосовують короткі передачі вперед, кількісний показник яких становить 627 дій, найменшу кількість передач, що виконують гравці різного ігрового амплуа становлять довгі передачі назад та поперек кількісні показники, яких становлять 22 дії у 8-ми виїзних матчах чемпіонату України.

5. Отримані показники техніко-тактичних дій (передач) під час змагальної діяльності тренери можуть використовувати у навчально-тренувальному процесі з метою підвищення рівня змагальної діяльності футболістів високої кваліфікації.

Основне завдання наступного дослідження полягатиме у визначенні індивідуальних техніко-тактичних дій (відборів, ведення, ударів та інших ТТД) гравців різного ігрового амплуа команд високої кваліфікації.

Список літератури

1. *Дорошенко Е. Ю.* Аналіз параметрів техніко-тактичної діяльності кваліфікованих футболістів / Дорошенко Е. Ю // Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту. – Серія : педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2009. – Вип. 64. – С. 263-268.

2. *Перепелица П. Е.* Сравнительный анализ отдельных технико-тактических действий игроков линии нападения, защиты и полузащиты / П. Е. Перепелица, С. Э. Демкович // Педагогіка, психологія медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 5. – С. 137-140.

3. *Платонов В. Н.* Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практическое приложение / В. Н. Платонов. – К. : Олимп. література, 2004. – С. 18-19.

4. *Костюкевич В. М.* Управление тренировочным процессом футболистов в годичном цикле подготовки : учебник / В. М. Костюкевич. – Винница : Планер, 2006. – 399 с.

5. *Костюкевич В. М.* Структура технико-тактической деятельности высококвалифицированных футболистов разных игровых амплуа / В. М. Костюкевич // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 9. – С. 67-70.

6. *Лисенчук Г. А.* Управление подготовкой футболистов / Г. А. Лисенчук – К. : Олимп. література, 2003. – С. 36-39.

7. *Шамардин В. М.* Моделирование подготовленности высококвалифицированных футболистов / В. М. Шамардин. – Д. : Пороги, 2002. – С. 79-81.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОМАНДНЫХ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКИХ ДЕЙСТВИЙ (ПЕРЕДАЧ) КОМАНДЫ ФК “КАРПАТЫ” (ЛЬВОВ) В НАЦИОНАЛЬНОМ ЧЕМПИОНАТЕ УКРАИНЫ

Олександр СОЛОМОНКО, Игорь КАРПА

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье отображены результаты педагогического наблюдения за соревновательной деятельностью футболистов высокой квалификации футбольного клуба ФК „Карпаты” (Львов), который выступает в Премьер-лиге Национального чемпионата Украины.

Установлено количественные и качественные показатели технико-тактических действий (передач) команды ФК „Карпаты” (Львов) в восьми выездных матчах, которые команда провела в первой части национального чемпионата Украины сезона 2009 – 2010 гг. Определено показатели коэффициента эффективности та коэффициента брака выполненных передач. Проведено сравнительный анализ технико-тактических действий (передач) игроков разного игрового амплуа (защитников, полузащитников, нападающих) с учетом длины и направления выполненной передачи.

Ключевые слова: технико-тактические действия (ТТД), передачи, игровые амплуа, коэффициент эффективности, коэффициент брака, соревновательная деятельность, национальный чемпионат, Премьер-лига.

**DETERMINATION OF TECHNICAL-TACTICAL ACTIONS (PASSING)
OF FOOTBALL TEAM “KARPATY” (LVIV)
IN NATIONAL CHAMPIONSHIP OF UKRAINE**

Oleksandr SOLOMONKO, Igor KARPA

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. In the article the results of pedagogical monitoring of competitive activity of football players of „Karpaty” (Lviv) football club, that takes part in Prime League of Ukraine national championship are analysed. The fixed quantitative and qualitative indices of technical-tactical actions (passing) of „Karpaty” (Lviv) football team in eight away matches, that team participated in 2009-2010 are studied. The indices of coefficient of effectiveness and the defect coefficient of performed passing are determined. The analyses of technical-tactical actions (passing) of different playing aspects (fullback, halfback, forward) are carried out.

Key words: technical-tactical actions (TTA), passing, coefficient of effectiveness, coefficient of defect, competitive activity, Prime league, national championship.